

Onderwijszorgloket
Koers VO

Jaarrapportage Onderwijszorgloket Koers VO schooljaar 2010-2011

Annemarie Rodenburg, bureau Koers VO
Peggy Olthof, bureau Koers VO

november 2011

1 Inleiding

Per augustus 2010 is het Onderwijzorgloket Koers VO van start gegaan, vooruitlopend op de ontwikkelingen Passend Onderwijs. Het bestaande consultatieteam werd uitgebreid van 2,4 fte naar 3,6 fte (zes consultants) en er werd een coördinator aangesteld. De basis die het consultatieteam de voorgaande vijf jaar had gelegd, is gebruikt als basis voor het Onderwijzorgloket.

In deze rapportage leggen we verantwoording af over de werkzaamheden van het Onderwijzorgloket in schooljaar 2010-2011. De gegevens moeten beschouwd worden als nulmeting. Door de ontwikkelingen rond Passend Onderwijs en veranderende wetgeving in het jeugdbeleid, is het loket continu in ontwikkeling.

Net als het voorheen het consultatieteam, zijn de consultants in schooljaar 2010-2011 actief geweest om vo-scholen binnen de regio van Koers VO advies te geven bij handelingsverlegenheid met leerlingen. Er is dit schooljaar voor **249 leerlingen** advies gevraagd door vo-scholen. Het gaat om leerlingen met wie het niet lekker loopt of dreigt te lopen op school. Er bestaat het risico van thuiszitten. De consultant kent de zorgcoördinator goed en zoekt preventief, samen met hem/haar, naar oplossingen om de leerling op school te houden. Blijkt dat niet mogelijk, dan adviseert de consultant over alternatieven. De consultants verwerken hun informatie hierover in de *consultatiemodule* (zie hoofdstuk 3).

Daarnaast beantwoorden de consultants via de telefonische helpdesk korte (informatieve) vragen van scholen en andere betrokkenen bij leerlingen. Deze contacten worden geregistreerd in de module *eenmalige contacten*. Het gaat in schooljaar 2010-2011 om **294 contacten** (zie hoofdstuk 4).

Tenslotte helpen de consultants bij het vinden van een passende school voor basisschoolleerlingen die moeilijk een plek kunnen vinden in het voortgezet onderwijs. Hiervoor is de *module po-vo* het registratiesysteem waarin gegevens verwerkt worden. Voor **121 basisschoolleerlingen** met een specifieke zorgbehoefte is meegedacht en –gezocht naar een passende school voor voortgezet onderwijs (zie hoofdstuk 2).

De gegevens uit bovenstaande drie modules kunnen automatisch gedownload worden in het statistisch programma SPSS en zijn daarmee geanalyseerd.

Deze rapportage

In deze jaarrapportage staat een overzicht van de gegevens uit bovenstaande modules. Daarnaast beschrijven we hier kort welke eerste stappen zijn gezet om het Onderwijzorgloket gestalte te geven. Zo heeft bijvoorbeeld één consultant wekelijks zitting in de Centrale Intake Commissie voor de onderwijsopvangvoorzieningen, woont een consultant de Aktietafel Thuiszitters Rotterdam bij en zijn er afspraken met de Gemeente Rotterdam over ex-detentieleerlingen. Het Onderwijzorgloket zoekt naar afstemming en samenhang met andere partijen om de toegangsdeur te kunnen zijn naar alle vormen van bovenschoolse en speciale/extra zorg. Voor elke leerling wordt gezocht naar een onderwijszorgarrangement dat toekomstperspectief biedt voor de leerling.

In het volgende hoofdstuk kunt u lezen welke hulp verricht is voor leerlingen die voor het eerst naar een school voor voortgezet (speciaal) onderwijs gaan. In hoofdstuk 3 staat de leerling centraal die al op een school voor voortgezet onderwijs zit. De werkwijze van het Onderwijzorgloket tenslotte staat vermeld in hoofdstuk 4. Hier vindt u ook de uitkomsten van de module eenmalige contacten.

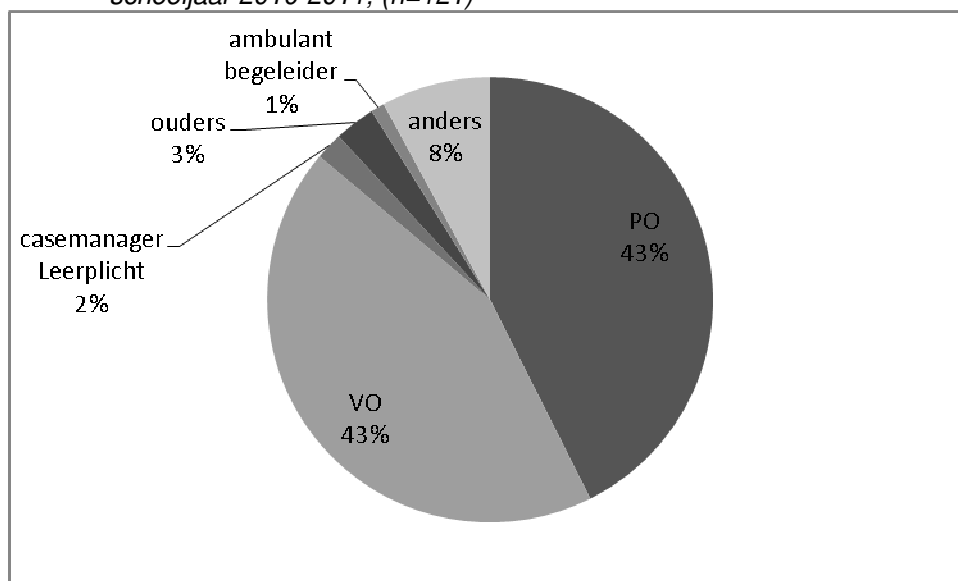
2 De leerling gaat naar een vo-school

2.1 Hulp bij moeilijk plaatsbare leerlingen in de overgang po-v(s)o

Al een aantal jaren is het zo dat basisscholen en vo-scholen advies kunnen vragen aan de consulenten over basisschoolleerlingen voor wie het lastig is een passende vo-school te vinden. Het gaat dan om leerlingen met gedragsproblematiek, problematiek rond de aanvraag van een clusterindicatie, te late aanmeldingen door ouders, verschil van inzicht tussen ouders en basisschool over het vo-advies, tegenstrijdige gegevens en/of thuisproblematiek. De consulent kent het vo-scholenveld goed en helpt bij de zoektocht naar het vinden van een geschikte v(s)o-school.

Schooljaar 2010-2011 is voor 121 leerlingen advies gevraagd. Naast basisscholen en afwijzende vo-scholen is er soms contact gezocht door een ouder, en een enkele keer door een casemanager Leerplicht of ambulant begeleider van een REC-cluster (zie *figuur 1*).

Figuur 1 Initiatiefnemer adviesaanvraag moeilijk plaatsbare po-leerlingen, schooljaar 2010-2011, (n=121)

De leerlingen zijn afkomstig van 62 reguliere basisscholen, 12 sbo-scholen en één school voor speciaal onderwijs.

Driekwart van de moeilijk plaatsbare leerlingen is jongen en een kwart meisje.

Bijna twee derde van de moeilijk plaatsbare leerlingen heeft meegedaan aan het onderzoekstraject 'De zorgleerling in beeld'.

Procesbeschrijving

Drie consulenten hebben schooljaar 2010-2011 deelgenomen aan de werkgroep Overgang PO-VO, onder voorzitterschap van de coördinator Onderwijzorgloket. Naast deze personen bestaat de werkgroep uit vertegenwoordigers van cluster 2, 3 en 4 en bureau Jeugdzorg. De werkgroep is acht keer bij elkaar geweest, inclusief het zogenoemde witte rook-overleg en een overleg na de zomervakantie. In de vergadering konden de consulenten ingewikkelde casussen inbrengen waarvoor zij voor de oplossing input nodig hadden van anderen.

Vóór 1 juni 2011 was advies gevraagd voor 97 leerlingen en na 1 juni voor 24 leerlingen. In totaal gaat het om 121 leerlingen, voor het overgrote deel (86%) woonachtig in Rotterdam en dan met name in Rotterdam Zuid. Veertig schoollocaties voortgezet onderwijs hebben een moeilijk plaatsbare leerling toegelaten. Locaties die de meeste leerlingen uit deze groep hebben toegelaten zijn: Edudelta College Barendrecht (4), IJsselcollege Kanaalweg (4), LMC Praktijkonderwijs Talingstraat (5), Nieuw Zuid

Putsebocht (6), Nieuw Zuid Olympiaweg (11) en Thorbecke Hoofdweg (11). De meeste leerlingen hebben een passende school gevonden.

Voor zeven moeilijk plaatsbare basisschoolleerlingen (6%) is het, ondanks alle inspanningen, niet gelukt voor de zomervakantie een passende school te vinden. Het gaat in alle gevallen om jongens, van wie vijf in de leeftijd van 13 jaar.

Voor twee van deze leerlingen is een oplossing gevonden via en na het witte rookoverleg: één leerling heeft een plek gevonden op een nevenvestiging zorg, met daarnaast inzet vanuit Jeugdhulp op School (Stek) en de andere leerling heeft een plek gevonden op een cluster 4-school. Bij de laatste leerling was de Actietafel thuiszitters betrokken en ook de Jeugdconsul heeft een belangrijke rol gespeeld. Zo heeft zij de ouders kunnen overhalen om toch vooral de aangeboden onderwijsplek op een cluster 4 school aan te nemen. Beide leerlingen worden actief gevolgd door een consulent. Van de vijf leerlingen die voor 1 oktober nog geen plek in het voortgezet onderwijs hadden, heeft 1 leerling nog geen passende onderwijsplek gevonden. Voor deze leerling is, na een mislukte proefplaatsing op een school voor praktijkonderwijs, een traject ingezet voor het doen van een clusteraanvraag. De leerling is inmiddels ingebracht bij de Actietafel Thuiszitters Rotterdam.

2.2 Intake buitenlandse leerlingen

Sinds 1 september 2010 is de intake van leerplichtige anderstalige leerlingen in de vo-leeftijd ondergebracht bij Samenwerkingsverband Koers VO. Daarvoor werd het georganiseerd en verzorgd door dienst JOS van de Gemeente Rotterdam.

In de overdracht heeft de Gemeente aangegeven dat er jaarlijks ongeveer 300 tot 350 leerlingen werden getest en doorverwezen naar de vijf VO-scholen met ISK afdelingen. Vanuit de Gemeentelijke Basis Administratie werden de leerlingen opgeroepen om in het Onderwijsmuseum te verschijnen voor een test. Aan de hand van de resultaten van de test en de woonplek van de leerlingen werd een school gezocht die het beste bij de leerlingen past.

Met deze werkwijze is Koers VO in september ook aan de slag gegaan. De scholen zijn op de hoogte gebracht van de vernieuwde organisatie en met Leerplicht zijn afspraken gemaakt. Leerplicht meldt om de kinderen die worden ingeschreven ook aan Koers VO, zodat deze uitgenodigd kunnen worden voor een test.

Begin 2011 is de testlocatie veranderd om kosten te besparen. Het gaat om een lokaal bij de Eenheid Zorg aan de Slaak. Met de coördinatoren zijn de testen besproken en is de waarde ervan getoetst. De non verbale RAVEN en de tempotoets rekenen zijn weliswaar niet optimaal, maar leveren voldoende gegevens op om de grove kam die nu door het aanbod van leerlingen wordt gehaald, te rechtvaardigen. Bovendien is de flexibiliteit van de ISK-scholen zo groot, dat aanpassing van het onderwijs aan het kind in veel gevallen mogelijk is. Het gaat om de volgende scholen.

Op Noord

- Wolfert van Borsselen, Graaf Florisstraat
- Carré College, Beukelsdijk

Op Zuid

- LMC De Waal (Zuiderpark College), Huismanstraat
- De Wielslag, Kokerstraat
- SG Hugo de Groot, Nachtegaalplein

Hoeveel leerlingen zijn getest?

In schooljaar 2010-2011 zijn 599 leerlingen getest. De leeftijd varieert van 12 tot 20 jaar. Ongeveer acht procent komt uit de randgemeenten. De grootste groepen zijn afkomstig van de Antillen, Bulgarije, Polen, Portugal en de midden Afrikaanse landen (voornamelijk Somalië) (zie *tabel*). Verder komt 44 procent van de geteste kinderen uit het gebied ten noorden en 56 procent ten zuiden van de Maas. Van de geteste leerlingen scoort ruim 15 procent onder het vmbo niveau en ruim vijf procent op vwo-niveau. In de zomer zijn veel meer kinderen aangemeld dan in de winter.

Tabel 1 Herkomst geteste ISK-leerlingen, schooljaar 2010-2011

landengroep	aantal	percentage
Iberisch schiereiland	72	12
Landen EU overige	3	0,5
Midden Afrika	70	12
Midden en Zuid Amerika	58	10
Midden Oosten	39	6,5
Nabije Oosten	24	4
Nederlandse remigranten	13	2
Noord Afrika	25	4
Noord West Europa	22	4
Oost Europa	150	25
Verre Oosten	43	7
Voormalig Nederlandse gebieden	73	12
Zuid Oost Europa	5	1
Australië	2	0,3
	599	100%

Voor meer gegevens van de Intake Anderstalige leerlingen in het schooljaar 2010 – 2011 is er een aparte rapportage door Koers VO uitgebracht.

3 De leerling zit op een vo-school en wordt waar nodig tijdelijk verwezen

3.1 Preventieve hulp op school

In schooljaar 2010-2011 is door de zorgcoördinatoren voor 249 vo-leerlingen ondersteuning gevraagd bij de consulenten van het Onderwijzorgloket. Deze leerlingen zijn afkomstig van 59 schoollocaties. Er zijn over deze leerlingen meerdere contacten geweest tussen consulent en zorgcoördinator, om ervoor te zorgen dat de school uit de voeten kan met de adviezen van de consulent en om vinger aan de pols te houden over de voortgang.

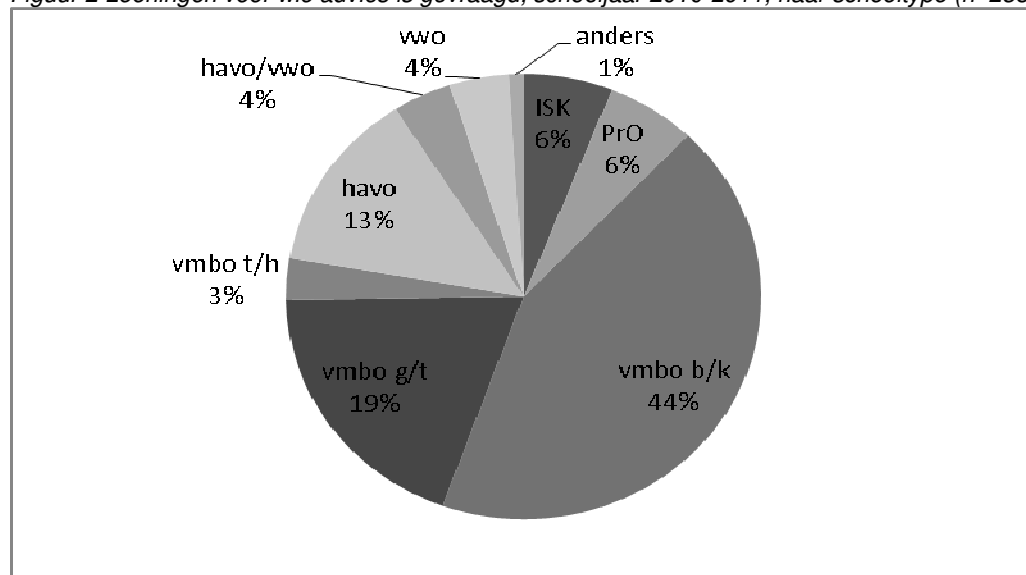
Geslacht

Van de 249 leerlingen is 68 procent jongen en 32 procent meisje.

Schooltype

De consultaties betreffen leerlingen van alle onderwijsniveaus: bijna twee derde van de leerlingen volgt les op vmbo-niveau, dertien procent zit op de havo, zes procent volgt praktijkonderwijs en zes procent is nieuwkomer en zit in een ISK-klas. De overige leerlingen zitten in een klas voor vmbo t/havo (3%), havo/vwo(4%) of voor vwo (4%).

Figuur 2 Leerlingen voor wie advies is gevraagd, schooljaar 2010-2011, naar schooltype (n=238)

Leerjaar

De leerlingen zijn afkomstig uit alle leerjaren, zo komt uit *figuur 3* naar voren.

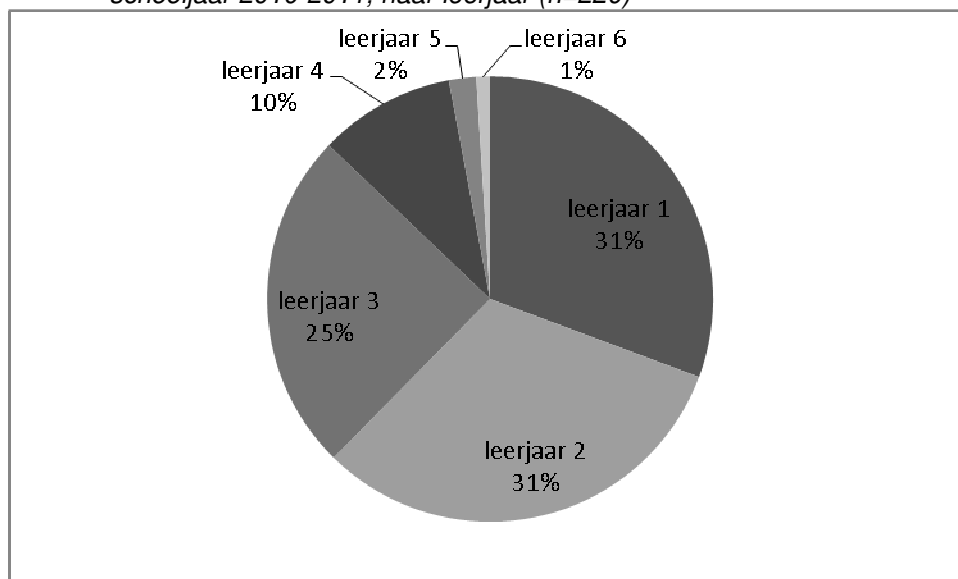
Indicatie LWOO (RVC) of REC (CvI)

Twee derde van de leerlingen voor wie advies is gevraagd vanwege handelingsverlegenheid, heeft geen indicatie.

Dat een meerderheid geen indicatie heeft, is in het licht van de doelstelling van het Samenwerkingsverband een positieve ontwikkeling. De samenwerkingsverbanden vo zijn twaalf jaar geleden opgericht om ervoor te zorgen dat alle leerlingen passend onderwijs krijgen, ook degenen zonder indicatie. Dit is zes jaar geleden bij Samenwerkingsverband Koers VO ook de aanleiding geweest voor het oprichten van het consultatieteam. Er waren teveel leerlingen zonder indicatie waarbij de scholen handelingsverlegen waren. Scholen kunnen nu bij handelingsverlegenheid de hulp inroepen van de consulenten van het Onderwijzorgloket.

Ruim een kwart van de leerlingen (27%) heeft een lwoo-indicatie en acht procent een REC-indicatie. Van de 19 leerlingen met een REC-indicatie hebben er twee een rugzak voor cluster 2, één voor cluster 3 en zestien leerlingen beschikken over een cluster 4-indicatie.

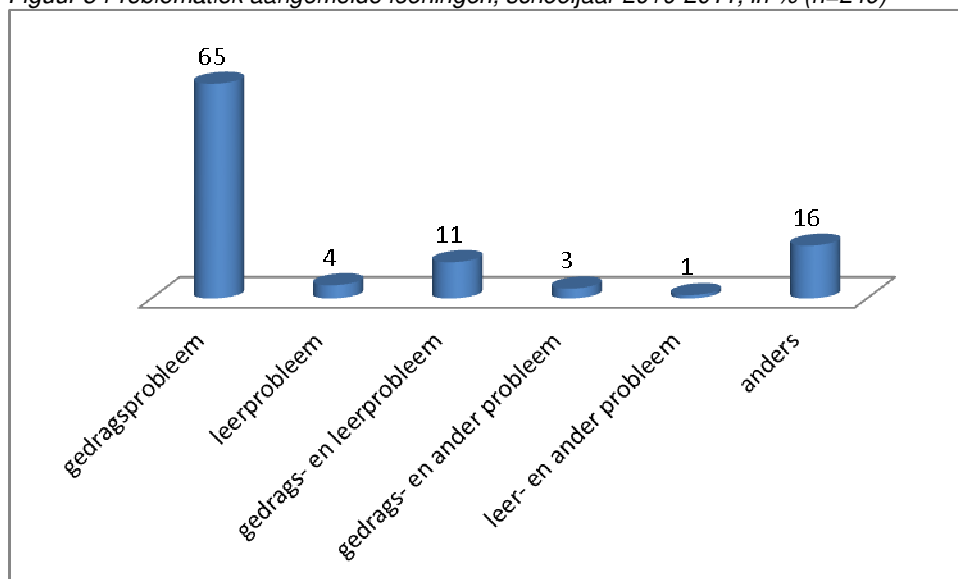
Figuur 3 Leerlingen voor wie consulent Onderwijzorgloket is ingeschakeld, schooljaar 2010-2011, naar leerjaar (n=220)

Aard van de leerlingproblematiek

Bij de meeste leerlingen vormen gedragsproblemen de aanleiding voor handelingsverlegenheid (79%), al dan niet in combinatie met leerproblemen of andere problemen.

Figuur 3 Problematiek aangemelde leerlingen, schooljaar 2010-2011, in % (n=249)

Onder de categorie 'anders' is een grote verscheidenheid aan problemen te vinden. Problemen die spelen en de aanleiding vormen voor het inschakelen van de consulent zijn onder andere: schoolweigering/-angst, stotteren, eetproblematiek, diabetes, ziekte, drugsdealen, diefstal, afpersing jongere leerlingen, detentie, thuisproblematiek (drugs, ziekte ouders, schulden), doorstroomproblematiek, opvoedingsverlegenheid moeder, niveauproblematiek, rouwverwerking, spijbelen en psychiatrische problematiek.

Is de achtergrond van de leerproblemen een leerstoornis?

Van de 38 leerlingen met leerproblemen - al dan niet in combinatie met andere problemen - is bij 37 procent een vermoeden van een leerstoornis en bij 32 procent is deze vastgesteld (verklaring). Het gaat met name om dyslexie, dyscalculie, een combinatie van beide, discrepantie IQ en

leerachterstanden, en discrepantie verbaal en per formaal IQ. Bij 32 procent van de leerlingen met leerproblemen ligt hieraan geen leerstoornis ten grondslag.

Is de achtergrond van de gedragsproblemen een gedragsstoornis?

Bij 36 procent van de leerlingen met gedragsproblemen wordt niet gedacht aan een gedragsstoornis. Bij 28 procent van de 177 leerlingen met gedragsproblemen - al dan niet in combinatie met andere problemen - bestaat het vermoeden van een gedragsstoornis. Bij 36 procent is een gedragsstoornis vastgesteld. Het gaat hierbij om de volgende classificaties.

Tabel 2 Classificatie aangemelde leerlingen met gedragsstoornissen, schooljaar 2010-2011

stoornis	aantal	percentage
ADD	5	4.5
ADHD	30	27.0
ASS	18	16.2
ODD	13	11.7
(drie)dubbele diagnose	16	14.4
anders	29	26.1

De leerlingen met wie scholen het vaakst handelingsverlegen zijn, zijn de leerlingen met de diagnoses ADHD, ASS, ODD of een combinatie van verschillende diagnoses (comorbiditeit). Andere stoornissen die spelen zijn: angststoornis, separatiestoornis, anti-sociale gedragsstoornis, depressiviteit, dysthyme stoornis, NLD, Gilles de la Tourette, CD, kleptomanie, MCDD, posttraumatisch stressyndroom, psychiatrische problematiek (psychoses, geringe gewetensontwikkeling) en selectief mutisme.

PAB advies

De consulenten hebben voor 24 leerlingen preventief ambulante begeleiding (PAB) geadviseerd. Een PAB-traject is een kortdurend traject (10 uur) waarbij een ambulante begeleider van een REC ondersteuning biedt bij handelingsverlegenheid. Verschil met de hulp die de consulenten van het OZL bieden, is dat de ambulante begeleider niet alleen met de school spreekt, maar ook met de leerling en diens ouders. Sinds schooljaar 2010-2011 kunnen scholen PAB aanvragen via een digitaal formulier op de website van Koers VO.

Pilot Nevenvestiging Zorg

Sinds schooljaar 2009-2010 is het voor scholen binnen Samenwerkingsverband Koers VO mogelijk om tijdens het schooljaar leerlingen te verwijzen naar een Nevenvestiging Zorg. Dus als zij-instromer. Twee schoollocaties bieden deze mogelijkheid: Nieuw Zuid Olympiaweg en Thorbecke VO Hoofdweg. Voorwaarde is dat de consulent van het Onderwijzorgloket geraadpleegd is. Afgelopen schooljaar hebben de consulenten voor 19 leerlingen de overstap naar een Nevenvestiging Zorg geadviseerd.

3.2 Hulp bij verwijzing naar tijdelijke lesplaats

Soms is het voor een leerling het beste om tijdelijk naar een Onderwijsopvangvoorziening te gaan. In de regio van Koers VO zijn vijf van dergelijke bovenschoolse voorzieningen voor verschillende doelgroepen (zie onderstaande tabel). In schooljaar 2010-2011 zijn 315 vo-leerlingen in de Centrale Intake Commissie besproken, van wie er 279 zijn geplaatst, zie ook nog te verschijnen jaarverslag.

	Accent	Klik	JMZ	Schakel	Time Out
Internaliserend (incl. 'leerplichtzitting-jongeren)	X		X		
externaliserend		X	X	X	X
praktijkonderwijs	X			X	
havo/vwo		X			
jonge meiden/moeders			X		

4 Werkwijze Onderwijzorgloket

4.1 Personele inzet

Er zijn zes consultants werkzaam bij het loket: één man en vijf vrouwen. Alle consultants zijn voor 24 uur per week aangesteld bij Koers VO, op detachingsbasis vanuit één van de drie Expertisecentra CVO Accent, Eenheid Zorg, en Boor Expertise.

Iedere consultant heeft een andere achtergrond, waardoor er sprake is van een groot scala aan ervaring en kennis op onderwijs- en zorggebied. Een consultant heeft gemiddeld zestien schoollocaties toegewezen gekregen en vormt samen met een collega-consultant een koppel per regionaal werkverband (Noord, Noordoost en Zuid). De zorgcoördinatoren van deze locaties zijn voor de consultant het eerste aanspreekpunt. Er zijn in de hele regio van Koers VO ongeveer 120 zorgcoördinatoren met wie de consultants het afgelopen schooljaar een relatie hebben opgebouwd. De meeste contacten zijn telefonisch of face-to-face op de schoollocatie zelf.

De coördinator is 32 uur werkzaam voor het Onderwijzorgloket en in dienst bij bureau Koers VO.

Overlegvormen

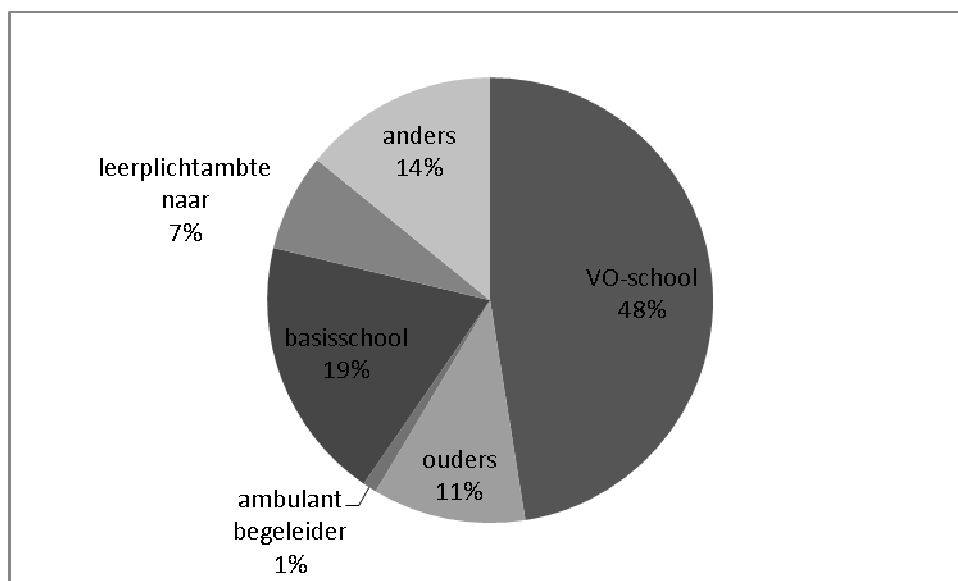
Iedere woensdagochtend vindt onder voorzitterschap van de coördinator het Casuïstiek en Adviesoverleg plaats met de consultants. Ook is een gedragswetenschapper van Horizon Jeugdzorg vaste deelnemer aan dit overleg. Zij vertegenwoordigt de REC's. In totaal zijn er schooljaar 2010-2011 34 vergaderingen geweest.

Verder participeert een consultant in de Centrale Intake Commissie voor de plaatsing van leerlingen in de Onderwijsopvangvoorzieningen en neemt een andere consultant deel aan de Actietafel Thuiszitters Rotterdam. Daarnaast hebben drie consultants deelgenomen aan de werkgroep overgang po – vo, onder voorzitterschap van de coördinator van het onderwijszorgloket. De coördinator zit aan bij diverse overleggen vanuit Koers met andere organisaties.

4.2 Telefonische helpdesk

Naast langduriger consultaties over moeilijk plaatsbare leerlingen po-vo en vo-leerlingen voor wie scholen zich handelingsverlegen voelen als coach en loods, beantwoorden de consultants via de telefonische helpdesk korte (informatieve) vragen van scholen en andere betrokkenen bij leerlingen. De helicopterview van de consultants wordt ook buiten het onderwijsveld gewaardeerd. In schooljaar 2010-2011 zijn er **294** zogenoemde eenmalige contacten geweest.

Wie heeft contact opgenomen?

De helft van de telefoontjes is afkomstig van vo-scholen. Verder bellen basisscholen (19%), ouders (11%) en leerplichtambtenaren (7%). Een enkele keer komt er een telefoontje van een ambulante begeleider.

Het Onderwijzorgloket is breed bekend, zo komt naar voren uit onderstaand overzicht van andere functionarissen/instellingen die in schooljaar 2010-2011 hebben gebeld met korte (informatieve) vragen.

▪ Alexander Calder stichting   ▪ Bevriende kennis van familie (2x), oom   ▪ Gezinsvoogd (7x)   ▪ Huiswerkbegeleider (2x)   ▪ Jeugdreclasseerder   ▪ Jongerenloket   ▪ Onderwijsopvangvoorziening (3x)   ▪ schoolmaatschappelijk werker (3x)   ▪ Nidos   ▪ Onderzoeker EZ   ▪ Pameijer   ▪ Lucertis   ▪ Swv Midden-Holland   ▪ Schoolloopbaancoach (3x)   ▪ Servicebureau JC Pleysierschool   ▪ Stek jeugdhulp   ▪ Steunpunt Onderwijs Schiedam   ▪ Willeboerschool (zml)   ▪ WSNS

Waarover wordt gebeld?

Er wordt met name gebeld voor advies bij schoolwisselingen binnen het voortgezet onderwijs (35%) en bij de overgang van basis naar voortgezet onderwijs (26%). In ruim een kwart van de gevallen gaat het om informatieve vragen.

type vraag	aantal	percentage
vo-vo advies	102	34.7
overgang po-vo	77	26.2
informatievraag	85	28.9
clustervraag	10	3.4
second opinion	10	3.4
vo-mbo advies	2	0.7
anders	21	7.1

Bij de categorie 'anders' spelen onder andere de volgende vragen:

- advies over een groep met gedragsproblemen;
- advies over weigerende ouders;
- advies voor dagbesteding.

4.3 Ervaringen scholen met consulenten

Bij de start van het Onderwijzorgloket hebben de consulenten met iedere zorgcoördinator een kennismakingsgesprek gehouden op de schoollocaties. Na ongeveer een half jaar zijn de zorgcoördinatoren die nog geen contact hadden opgenomen met de eigen consulent, per email benaderd om te vragen waarom geen contact was opgenomen. Meestal had zich nog geen situatie voorgedaan waarvoor een beroep op de consulent nodig was, en was de consulent daarom niet benaderd.

Kees van de Wolf heeft in zijn Kenniskring Koers VO, waaraan ± 45 zorgcoördinatoren hebben deelgenomen, ook gevraagd naar de ervaringen met de consulenten van het Onderwijzorgloket.

Hieruit kwam naar voren dat de zorgcoördinatoren overwegend tevreden zijn over de inzet van de consultants. Gewaardeerd worden de goede bereikbaarheid, het snel oppakken en reageren op vragen, en het geven van advies. Als verbeter suggesties zijn onder meer genoemd: bij ZAT aanwezig zijn, afstemming met andere instanties (bv. Expertisecentrum), krachtiger kunnen handelen.